Náučný chodník Cinterik – Rybníky

Kraj:	Košický
Okres:	Michalovce
Geomorfologická jednotka:	Východoslovenská rovina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Budkovce, č. d. 383 a pešo 0,4 km na severný okraj obce
Východisko:	Budkovce, Zelený areál (pri rybníku)
Trasa:	Budkovce: v rámci Zeleného areálu
Dĺžka, prevýšenie:	1,3 km, bez prevýšenia
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	13
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické, prírodovedné, ochranárske, historické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2017

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie Gazda Budkovce, Budkovce 231, 072 15 Budkovce; Obecný úrad Budkovce, Budkovce 244, 072 15 Budkovce, tel. 056 / 6886 791

Poznámky: (1) Náučný chodník slúži žiakom miestnej základnej a materskej školy pre terénne vyučovanie a terénnu vychádzku. (2) Návštevu obecného etnografického múzea a galérie Gazdovský dom (nám. Pri kaštieli 116, Budkovce) v inom ako otváracom čase (nedeľa 14:30 – 18:00) treba vopred dohodnúť tel. 056 / 6493 204.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Odporúčame spojiť s prehliadkou obecného etnografického múzea a galérie Gazdovský dom (kontakt vyššie).

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Budkovce. Obec južne od Michaloviec v strednej časti Východoslovenskej roviny na potoku Dolná Duša. Geologické podložie tvoria kvartérne fluviálne hliny, spod ktorých vyčnievajú pleistocénne akumulácie spraší a naviatych pieskov. Prvá písomná zmienka je z roku 1319. V obci sa nachádza pôvodne neskororenesančný kaštieľ Buttkayovcov zo začiatku 17. storočia s nepravidelný pôdorysom, v 18. storočí prestavaný a rozšírený o nárožné veže. Rímskokatolícky kostol Najsvätejšej trojice je pôvodne gotický zo 14. storočia, viackrát prestavaný, naposledy na konci 19. storočia. Neďaleko budovy kaštieľa je obecné etnografické múzeum a galéria Gazdovský dom s expozíciou prezentujúcou život roľníckeho obyvateľstva (pestovanie a spracovanie plodín, včelárstvo, školstvo, odievanie, ľudové vyšívanie, bábkové divadlo a i.). Na severnom okraji obce na mieste bývalého obecného cintorína z 18. – 19. storočia, v lokalite zvanej „Cinterik“, bol vybudovaný historicko-náučný a relaxačný **Zelený areál**. V rámci neho sa nachádza historická hrobka rodiny Wiczmándy, symbolický cintorín vojakov padlých v prvej svetovej vojne, pamätník pripomínajúci núdzové pristátie amerického bombardéra neďaleko obce v decembri 1944 a náučný chodník Cinterik – Rybníky, obchádzajúci rybník a vodnú nádrž na potoku Dolná Duša.

Prírodná rezervácia Slavkovské slanisko. Chránené územie na Východoslovenskej rovine na juh od Budkoviec vyhlásené v roku 1982 na pasienkoch pri severnom okraji Slavkoviec na ochranu a udržanie subhalofytnej stepnej vegetácie panónskej floristickej oblasti so zastúpením zriedkavých a chránených druhov rastlín. Ide o rovinné trávnaté pasienky s mierne zasolenými pôdami slancového typu na pleistocénnych naviatych pieskoch v blízkosti riečnej nivy s bohatým výskytom halofytov – rastlín schopných rásť aj v zasolenej pôde. K zasoleniu pôdy tu viedla vysoká hladina podzemnej vody v lokálnej plytkej depresii v kombinácii so silným výparom teplej klimatickej oblasti. Rezervácia predstavuje v súčasnosti u nás už len ojedinelú ukážku ekosystému, ktorý je výsledkom činnosti človeka – pasenia hospodárskych zvierat. Z chránených druhov rastlín sa tu vyskytujú napr. šalát vŕbolistý (*Lactuca saligna*), hadokoreň sivý (*Podospermum canum*), rebríček panónsky (*Achillea millefolium* subsp. *pannonica*), prerastlík najtenší (*Bupleurum tenuissimum*), púpava besarábska (*Taraxacum bessarabicum*), skorocel prímorský slaniskový (*Plantago maritima* subsp. *salsa*) či gypsomilka múrová stepná (*Gypsophila muralis* subsp. *stepposa*).

Chránený areál Stretavka. Chránené územie na Východoslovenskej rovine na juh od obce Stretavka pozdĺž tokov v ústiach Čiernej vody do Uhu a Uhu do Laborca vyhlásené v roku 2009 na ochranu biotopov európskeho významu: nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion* (3260) a druhov európskeho významu: vydra riečna (*Lutra lutra*), pĺž zlatistý (*Sabanejewia aurata*), lopatka dúhová (*Rhodeus sericeus amarus*), hrúz Kesslerov (*Gobio kessleri*) a hrúz bieloplutvý (*Gobio albipinnatus*). Areál je zároveň územím európskeho významu Stretavka (súčasť sústavy Natura 2000).

Východoslovenská rovina. Rozsiahla tektonická zníženina na juhovýchode Slovenska, presahujúca k nám od juhu z Maďarska a Ukrajiny ako severovýchodný výbežok Veľkej Dunajskej kotliny, s členitým pôdorysom zhruba medzi Stredou nad Bodrogom, Trebišovom, Vranovom nad Topľou, Ložínom, Michalovcami, Sobrancami, Vyšným Nemeckým a Veľkými Trakanmi. Tento geomorfologický celok spolu so susedným – Východoslovenskou pahorkatinou –, ktorý ju lemuje od západu a severu, tvorí geomorfologickú oblasť Východoslovenská nížina. Ďalej susedí na juhozápade so Zemplínskymi vrchmi a na juhu a východe siaha po štátne hranice s Maďarskom a Ukrajinou. Tektonické poklesávanie územia podmienilo vejárovité usporiadanie riečnej sústavy Bodrogu a široké navzájom splývajúce riečne nivy jeho zdrojníc – Ondavy a Latorice – a ich prítokov (Topľa, Laborec, Uh). Nad rovinu na plošne rozsiahlych holocénnych riečnych hlinitých nánosoch týchto nív sa miestami dvíha mierne zvlnený až zvlnený reliéf pleistocénnych akumulácií spraší, naviatych pieskov a najmä nápadných neogénnych vulkanických andezitových a ryodacitových ostrovčekovitých vyvýšenín, napr. Avaš, Veľký vrch, Tarbucka (278 m n. m.) – Čierny vrch, Veľký kopec – Malý kopec – Čierna hora, ktoré vznikli na miestach tektonických porúch (zlomov). Hydrologicky patrí územie do povodia Tisy, tvoriacej na úseku 5 km slovensko-maďarskú štátnu hranicu, ktorej mohutný, nad rovinu sa dvíhajúci agradačný val neumožňuje zaústenie Latorice do nej a núti ju tiecť paralelne s ňou, pričom medzi nimi vzniklo silno zamočiarené územie. Východne od Klina nad Bodrogom, kde sa Bodrog (tvoriaci asi na 1 km štátnu hranicu) odkláňa do Maďarska, je najnižšie položené miesto Slovenska – 94,3 m n. m. V riečnych nivách meandrujúcich riek boli pôvodné prirodzené hydrologické pomery silno zmenené človekom. Nachádzajú sa tu mŕtve ramená, mokrade a slatiny, sústavy odvodňovacích kanálov. V štrkopieskových riečnych náplavoch, ktoré môžu dosahovať mocnosť až niekoľko desiatok metrov, sú najvýznamnejšie zásoby podzemných vôd, vyskytujú sa tu aj minerálne vody (Sobrance, Trebišov). Územie je prevažne odlesnené, po hydromelioračných úpravách tu prevláda orná pôda, intenzívne poľnohospodársky využívaná, sú tu lúky slúžiace aj ako suché poldre a pasienky. Výnimočne sa pozdĺž vodných tokov vyskytujú lužné lesy, ktorých časť s cennými prírodnými pomermi je jadrom Chránenej krajinnej oblasti Latorica. V čiastkovom poklesovom a preto silno zamočiarenom území – v Senianskej mokradi – na severovýchode roviny zaberá veľkú plochu sústava chovných rybníkov z 80. rokov 20. storočia, ktorá zároveň predstavuje mimoriadne významnú ornitologickú lokalitu. Teplé suché podnebie, rovinatý charakter územia a najmä južné svahy vulkanických exotov predstavujú ideálne podmienky pre pestovanie viniča – vyvinula sa tu Východoslovenská vinohradnícka oblasť a na hranici so Zemplínskymi vrchmi Tokajská vinohradnícka oblasť.

Názvy informačných panelov

1. Zelený areál Cinterik – Rybníky
2. Americkí letci v Budkovciach v roku 1944
3. Historické skutočnosti lokality Cinterik
4. Veľká – prvá svetová vojna
5. Výstavba vodných plôch
6. Chrobáky v našom regióne
7. Vtáky nášho regiónu

8. Motýle v našom regióne
9. Poľovná zver nášho regiónu
10. Jedlé huby v našom regióne
11. Rastliny nášho regiónu
12. Dreviny v našom regióne
13. Ryby nášho regiónu

Informačné panely v teréne nie sú číslované.

NÁUČNÉ CHODNÍK

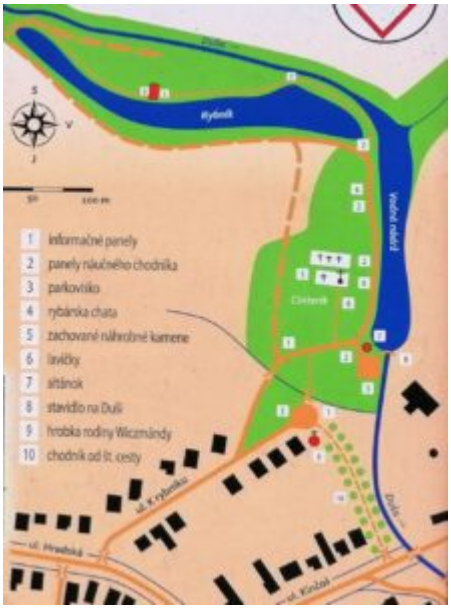

Rybník
Vodné nádrž
1 informačné panely
2 panely náučného chodníka
3 parkovisko
4 rybárska chata
5 zachované náhrobné kamene
6 lavičky
7 altánok
8 stavidlo na Duli
9 hrobka rodiny Wiczmándy
10 chodník od št. cesty
ul. Hradská
ul. Kráľa

